

הלכות מעשיות

שיעורו של מורנו הגאון הרב מצליח-חי מאזוז שליט"א

שודר בערוץ "קול ברמה" בתכנית "בית ההוראה"

העלון מוקדש לע"נ גאון עוזנו עטרת תפארת הפוסקים מרן רבנו עובדיה יוסף בן גורג'יה זצוק"ל

הלכות פת ובישולי גוים

נושאי השיעור:

חלות ממאפיה שעובדים בה גוים. דין איסור בישולי גוים ופת גוים. סופגניות ממאפיה של גוים. עוגיות ועוגות שאפו גוים. להתארח בבית מלון שהשף שם גוי. בחור ספרדי בישיבה אשכנזית שלא מקפידים על בישולי גוים כדעת מרן. חולה סיעודית עם מטפלת זרה. מטפלת גויה שמחממת את האוכל מהמקפיא. שתיית קפה שהכין גוי. עובד גוי במסעדה. טיגון שניצלים סיגרים ובריק על ידי גוי. איסור בישולי גוים בבורקסים. פיצוחים שניקלו על ידי גוים. הכשר הכלים שבישלו בהם בישולי גוים.

החלות, מרן בשלחן ערוך (יו"ד סימן קי"ב ס"א) כותב: "אסרו חכמים לאכול פת של גוים משום חתנות", כלומר כל פת שאפה הגוי אסור לאכול אותה, מפני שעל ידי כך היהודי יכול להתקרב אלי הגוי, כגון שהגוי יאמר לו: תראה איזה לחם אפיתי, מה אתה אומר על החלה שלי, איך הלחמניה שלי וכדומה, וכך יבוא היהודי להתקרב הרבה עד שיגיע לידי חתנות איתם. וגם אם לאותו הגוי אין ילדים, עדיין יש חשש שיבוא להתחתן עם בת של גוי אחר. ולכן זו הלכה מפורשת והדבר הזה אסור.

אבל מרן שם (סעיף ט') כתב קולא מסויימת, שאם הגוי הדליק את התנור וישראל אפה את הלחם, או שהישראל הדליק את התנור והגוי אפה, או שהגוי הדליק וגם אפה אלא שהישראל הבעיר את האש מעט יותר, ואפילו על ידי שזרק שם גפרור אחד והגדיל לרגע את עצמת האש, הרי כל הלחם

חלות וסופגניות ממאפיה שעובדים בה גוים

א. שאלה: יש לנו שכן ירא שמים, שעובד משגיח כשרות מטעם הרבנות המקומית, ולפעמים הוא מביא לי משם חלות לשבת. הפעם הוא הביא לי לכבוד חג החנוכה סופגניות, שאלתי אותו על רמת הכשרות בקונדיטוריה, וענה לי שכל המוצרים הם בהשגחת בד"ץ והוא עצמו מפריש חלה מכל עיסה. יש רק בעיה אחת – שהעובדים במפעל הם גוים. רציתי לשאול האם מותר לי לאכול מהחלות ומהסופגניות הללו?

תשובת הרב: קודם כל, צריך לדעת שאין בעיה בכלל שהגוים יעבדו במפעל וילושו וימרחו את הריבה והשוקולד וכיו"ב, וכל האיסור הוא רק לגבי האפיה והבישול בלבד. לכן מפעל שכל העובדים בו גוים ואילו האופה או המבשל יהודי, אין בעיה בזה כלל ועיקר. ולעצם השאלה לגבי

שנאפה שם מותר באכילה, משום שאין הדבר הזה אלא להיכר שהפת של הגוים אסורה, ולכן אם המשגיח הישראלי עושה את הפעולה הזאת, זה מספיק ואין איסור בזה. ולפי זה במאפיה שאין בה בעיה של כשרות, אלא שהגוי שם אופה את החלות, אם המשגיח מקפיד פעם ביום למשל בבוקר להדליק את התנור או לזרוק שם גפרור (בתנור של אש), ממילא כל הלחמים שנאפים באותו היום הרי הם מותרים.

ולגבי הסופגניות - לכאורה יש בעיה בזה, כי מרן (סימן קי"ג ס"ז) כותב שאין ההבערה של התנור מועילה אלא דוקא לגבי פת, אבל בשאר הדברים המתבשלים שגירת התנור (כלומר הבערת התנור) והדלקת האש לא מעלה ולא מורידה, אלא צריך שהיהודי בעצמו יניח את אותו הסיר על האש. זה דברי מרן. והשאלה מה דינם של הסופגניות, האם הם נחשבים כמו לחם ומותר ע"י ההדלקה של הישראלי, או כמו תבשיל ואסור ע"י ההדלקה של הישראלי.

ובכן, יש מחלוקת בין הראשונים בדבר הזה, דעת רבנו שמשון (פ"ק דחלה מ"ה) שאם אדם מטגן בצק בשמן עמוק, אף על פי שהבצק עבה כמו לחם וזו לא בלילה רכה, אף על פי כן זה נחשב כמו תבשיל איטריות כוסכוס וכיו"ב, ומברכים על זה מזונות. לעומת זה, דעת רבנו תם (בתוספות פסחים דף ל"ז ע"ב) שאם הבלילה עבה הרי זה נחשב לחם, ומברכים המוציא וצריך להפריש חלה וכדו'. ומרן הבית יוסף באורח חיים בהלכות ברכות (סימן קס"ח ס"ג) וביו"ד בהלכות חלה (סימן שכ"ט ס"ג) הביא את המחלוקת בזה, ופסק כדעה ראשונה שזה נחשב מזונות.

ולכן אדם שאוכל סופגניה שזה בלילה עבה בשמן עמוק, מברך בורא מיני מזונות. ויתירה מכך, אפילו אם אוכל שלוש וארבע סופגניות ואפילו יותר משיעור קביעות סעודה, כיון שזה לא נקרא לחם אלא תבשיל, ממילא מברך על זה בורא מיני מזונות. [ולא ניכנס למה שמרן כתב בש"ע או"ח שם שירא שמים יחוש לדעת רבנו תם, ויש טוענים שמרן חזר בו מזה בהלכות חלה שם, ובימינו שהסופגניות בדרך כלל מבצק מתוק לכולי עלמא ברכתם מזונות].

ולפי זה נמצא שצריך להחמיר בסופגניה לגבי בישולי גוים, כי אמרנו שמרן כותב שבדבר שהוא תבשיל לא מועיל מה שהמשגיח מדליק את האש או זורק גפרור לתוך התנור. ואכן, כמה חכמים בדורנו פסקו לאסור בדבר הזה, למשל הגאון הרב משאש ע"ה בשו"ת שמש ומגן (ח"ב חיו"ד סי' י"ב) מחמיר בזה. אבל מרן הרב עובדיה ע"ה בשו"ת יחווה דעת (ח"ה סי' נד) ובשו"ת יביע אומר (ח"ט חיו"ד סי' ז') מיקל בדבר הזה. והסברא שלו, כיון שיש כאן ספק ספיקא להקל, ספק אולי כדעת רבנו תם שסובר שכל בלילה עבה נחשב כמו לחם לכל דבר, ואם כן לכל הדעות בסופגניות זה מועיל שהמשגיח מדליק את התנור או זורק גפרור, ואם תאמר כדעת רבנו שמשון והרמב"ם שסוברים שהסופגניה נחשבת כמו תבשיל, הרי הדין הזה שבבישול לא מועילה ההדלקה על ידי ישראל הוא לא מוסכם, כי אמנם דעת מרן השלחן ערוך לאסור, אבל הרמ"א שם כותב שיש מקילים אם הישראלי הדליק אפילו בבישולי גוים ושכך נוהגים, ואם כן יש ספק אולי כדעת הרמ"א. ואף שאנחנו הספרדים בוודאי עושים כדעת מרן ולא מקילים בבישולי גוים על ידי הדלקת האש של הישראלי, אבל מכל מקום יש כאן ספק ספיקא, שהרי מרן פסק לאסור בכל דין בפני עצמו, בדין אחד הוא פסק שהסופגניה נקראת תבשיל ומברכים עליה מזונות, ובדין אחר של בישולי גוים הוא פסק שאם בישל מרק עוף וכדו' לא מועיל הדלקת האש. אבל כאשר מצטרפות שתי הקולות האלה ביחד, דהיינו שהגוי אופה סופגניה והישראלי מדליק את האש, הרי אלו שתי סברות ביחד להקל, ומרן לא כתב במפורש שבאופן כזה אסור. ולכן מרן הרב עובדיה בשו"ת יחווה דעת (שם) ובעוד מקומות, כותב שאפשר להקל לאכול סופגניה שהמשגיח הדליק את האש (וע"ע בהוראה ברורה סי' קי"ב ס"ו ביאווה"ל שבסוה"ס).

אומרים שלמעשה, מרן הרב עובדיה ע"ה הורה לבד"ץ בית יוסף, שבכל דבר כזה כמו סופגניות וכיו"ב, המשגיח כשרות או יהודי אחר יאפה או יטגן ולא הגוים. אבל מכל מקום

לאכול רק רוגלאך אחד או שנים, אין בעיה בזה, למרות שהגוי אפה את זה.

נסכם: לגבי חלות ולחמים של גוי, מרן בשלחן ערוך כותב במפורש שאם המשגיח הדליק את האש או זרק גפרור מותר, וכמו שהזכרנו בשאלה הקודמת. לגבי עוגיות ומיני מאפה שונים, הרמ"א כותב שאם המשגיח הישראלי מדליק את התנור או זורק לשם גפרור, אפשר להקל גם בזה. ולגבי סופגניות, אמרנו שיש מחלוקת בין אחרוני זמננו, ולמעשה

צריך לדעת מה ההגדרה של "לחם", אנשים חושבים שזה נקבע לפי מה שהמאפייה קוראת לו לחם, אבל מבואר בפוסקים שהטעם משום שכתוב בפסוק "ואפו עשר נשים לחמכם בתנור" (ויקרא כ"ו כ"ו), ומכאן לומדים שכל דבר שנאפה בתנור בלי משקה נקרא "לחם", ואם הוא מתבשל במים הרי זה לא לחם. לכן אם למשל אדם אוכל כמות גדולה של אטריות, מברך על זה לעולם בורא מיני מזונות, ואם בירך המוציא אפילו בדיעבד לא יצא ידי חובתו, מפני שזה לא לחם כלל ועיקר (ואני לא מדבר לדעת רבנו תם). ולעומת זה, אדם שאוכל עוגיה, הרי זה דבר שאפוי בתנור וממילא זה נקרא לחם, ואם כן היה צריך לברך על זה המוציא. אלא שהכמים אמרו כיון שמברכים בדרך כלל בורא מיני מזונות, ורק בלחם שהוא חשוב מאד ועיקר סעודתו של האדם תיקנו ברכה מיוחדת שמזכירה את שם הדבר "המוציא לחם מן הארץ", ולא ברכה כוללת של כל המינים והסוגים "בורא מיני מזונות". ומתי חכמים תיקנו את הברכה המיוחדת הזאת? רק כאשר דרך העולם לקבוע סעודה בדבר הזה דהיינו לחם, מה שאין כן עוגיות שאין דרך הבריות לקבוע על זה סעודה, כיון שמעורב בהם הרבה דברים מתוקים וסוכר ושוקולד ואגוזים וכו', לכן אמרו חכמים שזה יורד מדרגתו, ומברכים על זה ברכת בורא מיני מזונות בלבד. אבל כל זה כאשר אדם לא קובע סעודה על העוגיות, כי אם הוא אוכל כמות גדולה שזו ארוחה מלאה של קביעות סעודה, בשיעור שאדם רגיל לאכול לחם בארוחה, שזה שלוש ביצים או ארבע ביצים (זו מחלוקת רש"י והרמב"ם), הרי הוא קובע סעודה על זה, ולפיכך באופן כזה צריך לברך כהתחלה המוציא עם נטילת ידים בברכה, ולבסוף ברכת המזון.

במקרה של השואל כאן, הרב סובר שאפשר להקל לאכול אותם.

עוגיות ומיני מאפה במאפייה שהעובדים גוים

ב. שאלה: בהמשך לשאלה הקודמת, מה יהיה הדין לאכול עוגות ומאפים שונים מהמאפייה הזאת שעובדים בה גוים?

תשובת הרב: דעת תלמידי רבנו יונה (ע"ז דף ל"ח ע"ב) להחמיר בכל מיני עוגות ומיני מאפים וכדומה, משום שכל ההיתר שהתירו חכמים כאשר הישראל מדליק את האש או זורק חתיכת עץ לתנור, זהו דוקא לגבי לחם, מפני שהדבר חיי נפש של האדם. [אמנם היום בארץ ישראל יש מאפיות של יהודים בכל מקום ב"ה, אבל בחו"ל זה היה קשה מאד, כי היו רק מאפיות של גוים או של יהודים במרחק רב. ואנשים היו אופים לחם בבית לכבוד שבת, אבל אי אפשר לאפות לחם בכל יום]. אבל בעוגות וכדומה שזה לא חיי נפש, לא הקילו חכמים בכך.

אבל הרמ"א (סימן קי"ב ס"ו) כותב: אותן נילו"ש שקורין קיכלי"ך (אולי זה כעין רוגלאך של היום) ומיני מתיקה שקורין לעקו"ך, הן בכלל פת, ובמקום שנוהגים היתר בפת של גוים גם הם מותרים, ולא אמרינן שיש בהם משום בישולי גוים. עד כאן. ומה הסברא של הרמ"א להקל בכך? הטורי זהב (סק"ו) מבאר היות וידוע שאם אדם רוצה לאכול רוגלאך צריך לברך עליו בורא מיני מזונות, מפני שבדרך כלל אוכלים מזה מעט, אבל אם הוא אוכל ממנו שיעור קביעות סעודה, שזה נפח של שלוש ביצים לדעת הרמב"ם או לכל הדעות מאתים ושלשים סמ"ק (ארבעה ביצים), הרי זה נחשב כלחם, וצריך לברך על זה מתחילה המוציא לחם מן הארץ ובסוף ברכת המזון¹. לכן אפילו אם אדם רוצה

¹ דרך אגב, אתעכב קצת בנקודה הזו. מה הסיבה שאם אדם אוכל עוגות בכמות גדולה צריך לברך המוציא לחם מן הארץ?

ולמעשה, אדם שהולך לחפש בית מלון, לא צריך לחפש להקל בזה, אלא יחפש מלון בכשרות מהודרת שמקפידים בדיני בישולי גוים כדעת מרן. לכן אם ה"שף" שם הוא גוי והוא מבשל, עדיף לחפש בית מלון בכשרות טובה יותר.

בחור ספרדי בישיבה אשכנזית

ד. שאלה: אני לומד בישיבה אשכנזית ואני יודע שהטבח גוי, ולא מקפידים שם על בישולי גוים לפי דעת מרן השלחן ערוך, אבל אב-הבית מדליק את האש בבוקר. האם מותר לי לאכול בישיבה?

תשובת הרב: במקרה הזה יש מקום לצדד להקל יותר מאשר לעיל במקרה הקודם, כי שם היה מדובר באדם שרוצה לבחור בית מלון, ולכן גם אם ימצא מלון פחות אטרקטיבי בשבילו, הרי זה שווה בשביל לקיים דברי מרן השלחן ערוך (וגם דעת רוב הפוסקים), אבל כאן שמדובר בבחור בישיבה, אם לא יאכל זה אומר שבכל יום יצטרך לקנות פיתה פלאפל בחנות, או שיחיה על קרקרים שיביא מהבית משבת חופשה לשבת חופשה, והרי בוודאי שאי אפשר להחמיר בזה, ולכן צריכים לראות מה אפשר ומה אי אפשר להקל.

ובכן, הזכרנו בשאלה הקודמת מה שמרן כתב שיש מי שמתיר בשפחות שלנו. מה טעם המתירים? שתי סברות נאמרו בזה. סברא אחת, בספר ארחות חיים (הלכות איסורי מאכלות סי' ס"ז) כותב בשם הרמב"ן, היות שהעבדים והשפחות קנויים לנו ומוזוהרים אנחנו עליהם שלא יעשו מלאכתם בשבת, ממילא הם לא נכללים בכלל גוים ולא בגזירת חתנות. סברא שנייה, הרשב"א בתשובה (ע"א ח"א סי' סח ותקכב ובמיוחסות להרמב"ן סי' קמ"ט) כותב שיש מתירים בגלל שלא אסרו חז"ל אלא מי שעושה מרצונו ומתוך אהבתו ליהודי, אבל הגוים השפחות שעושות מלאכתן בין ירצו או לא ירצו, אין בזה קירוב דעת, וזה לא בכלל גזירת חתנות. אלו שתי הסברות לדעת המתירים כמובן,

מרן הרב עובדיה ע"ה פוסק שגם בזה אפשר להקל ע"י שהישראל מדליק את האש או זורק גפרור, מפני שיש ספק ספיקא להקל. (ולבד"ץ הורה להחמיר גם בזה), וכמו שהזכרנו בשאלה הקודמת.

וצריך להדגיש שכל זה במאפיות שיש כשרות ואדם יודע בוודאות שלא מערבים חומרים אסורים, כי לפעמים מערבים חומרי התפחה ומשפרי טעם וכדומה שאסורים באכילה (וע"ע בשו"ת מקור נאמן ח"ב סי' תקצ"ו שהלחמים בצרפת יש מהם שמשוחים בשומן חזיר).

בית מלון ו"השף" גוי

ג. שאלה: אני מעוניין ללכת עם אשתי לבית מלון לשבת, וביררתי שהשף במטבח הוא גוי, והמשגיח אמר לי שהוא מקפיד להדליק את הגז כל יום בבוקר. האם זה מועיל ואני יכול לאכול שם?

תשובת הרב: מרן (יו"ד סימן קי"ג ס"א) כותב: דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי - כלומר לא כמו גזר וכדומה שאפשר לאכול אותו חי וממילא אין בעיה של בישולי גוים - וכן דבר שעולה על שלחן מלכים, אפילו אם הגוי בישל אותו בכלים של יהודי, ואפילו בישל בבית היהודי, אסור משום בישולי גוים. עד כאן. אם המשגיח הישראל מדליק את האש, אמרנו שזו מחלוקת מרן והרמ"א (שם ס"ז), שלפי דעת מרן הדלקת האש לא מועילה, ולפי דעת הרמ"א אפשר להקל בכך.

ואמנם אנחנו עושים כדעת מרן השלחן ערוך כמובן, אבל יש אומרים שאפשר להקל כאן, היות ולא מדובר בסתם גוי שבא לבשל בבית היהודי, אלא הוא עובד של היהודי, והרי כל איסור בישולי גוים זה מטעם שלא יבוא לידי חתנות, ואילו כאן הוא עובד במישרה שלו ולא עושה טובה מרוב חיבתו ליהודי כלל. וזו סברא להתיר בזה. אבל מרן השלחן ערוך (ס"ד) כתב: יש מי שמתיר בשפחות שלנו שיבשלו, ויש מי שאוסר ואפילו בדיעבד. עד כאן. אנחנו יודעים שבאופן כזה דעת מרן כמו היש מי שאומר האחרון, ואם כן דעתו לאסור לבשל במקרה הזה. ואילו לדעת הרמ"א אפשר להקל.

שאפשר לצרף את שלושת הסברות האלה, ולכן אותו בחור שלומד בישיבה אשכנזית שלא מקפידים על בישולי גוים כפי דעת מרן, יכול להקל לאכול בישיבה.

והדבר הרצוי ביותר שהבחורים הספרדים יפנו להנהלת הישיבה, ויאמרו להם: אנחנו ספרדים, ומבקשים מכם שתקפידו על הלכות בישולי גוים כפי דעת מרן השלחן ערוך. וצריכים ראשי הישיבות להתחשב בבחורים הספרדים שלומדים אצלם בישיבה. והרי גם אשכנזי צריך שיעשה בהלכה לכולי עלמא, ובוודאי כדעת מרן מרא דארעא דישאל, וקל וחומר כאשר בני תורה ספרדים לומדים בישיבה, מן הראוי להקפיד בכך.

אשה סיעודית עם מטפלת זרה

ה. שאלה: אדם שאשתו סיעודית ויש לה מטפלת זרה שמכבסת ומנקה את הבית וגם מבשלת, האם יש בזה בעיה של בישולי גוים?

תשובת הרב: מרן בשלחן ערוך (או"ח סימן שכ"ח סי"ט) כותב: "חולה שאין בו סכנה מותר בבישולי גוים". ולפי זה יוצא שאותה חולה סיעודית, כיון שאין לה אפשרות אחרת ממילא מותר שהמטפלת הזרה תבשל לה, והיא יכולה לאכול מזה.

אבל כאן הבעיה כפולה, דבר ראשון הגבר שהוא לא סיעודי ב"ה רק שלא יודע לבשל, אי אפשר להקל לו לאכול בישולי גוים. ודבר שני, צריך לדעת שכל ההיתר הזה של מרן הוא רק כאשר אין אפשרות נוספת, אבל כאשר יש אפשרות אחרת הדבר אסור. וזה מפורש בדברי הרשב"א (במשמרת הבית ב"ג ש"ג דף צ"ד ע"ב) שכותב: חולה שאין בו סכנה שהוצרך לתבשיל ביום שבת, והביאו לו גוי שיבשל בשבילו (כי מותר שגוי יבשל ביום שבת עבור חולה כדי שיתחזק), אם נשאר מהאוכל למוצאי שבת, הדין שהאוכל אסור אפילו לחולה עצמו וכ"ש לבריא, משום איסור בישולי גוים. זה דברי הרשב"א. אמנם זו מחלוקת ראשונים, והרא"ה בבדק הבית (שם) מתיר בזה, וכך פסק הרמ"א (יו"ד סי' קי"ג

ואילו לדעת האוסרים אסור בכל מצב, ואמרנו שכך דעת מרן.

אבל הנפקותא בין שתי הסברות הללו, בשפחה שעובדת בשכירות אצל היהודי, או פועל גוי שעובד בשכירות אצל היהודי, והוא משלם להם את היוםית או השבועית שלהם. לפי הסברא הראשונה משום שהם קנויים לנו ואנחנו מוזהרים עליהם, הרי כאן שהיא לא קנויה לבעל הבית בוודאי שיש לאסור בזה. אבל לפי הסברא השניה משום שאין בזה קירוב דעת, הרי גם כאן הם עושים את העבודה בשביל הכסף ולא שייך קירבה ואהבה וחתנות כאן, ולכן אפשר להקל במקרה הזה.

ולפי זה אם הטבח ה"שף" הוא גוי, אפשר להקל בכך. אמנם זה לא מוסכם לכל הדעות, ויש אפילו מחכמי אשכנזי שסוברים שאי אפשר להקל בזה. למשל הרב שטרנבוך בספר הלכה במשפחה (עמ' רג) כותב שגם מי שמיקל באופן כזה של גוי שכיר, זה דוקא בשכיר לשנה שלא יכול להתחרט באמצע, אבל היום שבכל רגע שהוא רוצה יכול ללכת ולא חייב כלום, באופן כזה אסור לכל הדעות. אבל הדברים שלו לא מוסכמים, ויש מקילים בכל אופן במקרה הזה.

אבל מרן הרב עובדיה בשו"ת יביע אומר (ח"ט חיו"ד סי' ו) כותב שלמעשה יש כאן ספק ספיקא, שמא כדעת יש מי שמתיר בשפחות שלנו ויש אומרים שזה גם בשכיר בלבד, וגם לדעת יש מי שאוסר, שמא כדעת האומרים שאם הישראל מדליק את התנור בכל יום בוקר זה מועיל. ולכן כאן שאב-הבית מדליק בכל יום בבוקר את האש, אפשר להקל בזה. ומעבר לכך יש עוד סברא נוספת להקל, שיש אומרים (הראב"ד שהובא בתוספות ע"ז ל"ה ע"א) שכל איסור בישולי גוים הוא דוקא בבית הגוי, שיש חשש שיראה את הבנות והמשפחה שלו ויש קירוב דעת, אבל אם היהודי מביא את הגוי אפילו בחנם לבשל אצל היהודי בבית, הרי פחות שייך החשש של התבוללות ח"ו, ולכן לא שייך איסור בישולי גוים בדבר הזה. אמנם מרן השלחן ערוך (סעיף א') כתב במפורש לאסור בזה, אבל מרן הרב עובדיה (שם) כותב

סט"ז), אבל הרבה פוסקים מחמירים. רואים מכאן שכל ההיתר הוא רק כאשר אין אפשרות אחרת, אבל במוצאי שבת כיון שהיהודי יכול לבשל לא מתירים לאכול בישולי גוים. ולכן אפילו למתירים, אם אפשר ע"י מישהו אחר בוודאי שיעשה על ידי יהודי, ורק אם אין אפשרות אחרת, המטפלת הזרה יכולה לבשל ואפשר לאכול מזה (וע"ע במשנ"ב סי' שיח ס"ק סג). וכך דעת הגאון הרב וואזנר ע"ה (בקובץ מבית לוי הלכות בישולי גוים, וע"ע בשו"ת חיי הלוי ח"ד סי' נד).

אבל מומלץ מאד להביא את אחת הבנות או הכלות שיבשלו פעם בשבוע את כל האוכל ויקפואו אותו, ובכל פעם המטפלת הזרה תוציא מהאוכל ותחמם בשביל החולה. באופן כזה מותר לכל הדעות, כי אין איסור בישול אחר בישול בבישולי גוים ואפילו בדבר לח, ולכן אין בעיה לחמם את זה (וע"ע בשו"ת מקור נאמן ח"א סי' תקצ"ו).

פעם גם שאלו בבית ההוראה על זוג ששניהם סיעודיים, לו יש מטפל זר ולה יש מטפלת זרה, והם מבשלים להם בבית, ושאלו אם צריכים להביא יהודי ולשלם לו כסף כדי שיבשל להם. והתשובה, בשו"ת זרע אמת (סי' מו) כותב שלא צריך לשלם כסף כדי שלא יכשלו באיסור בישולי גוים, מפני שמן הדין זה מותר להם שהרי מרן מתיר בחולה שאין בו סכנה, וממילא לא צריך להוציא הוצאות על כך.

המטפלת הגויה מחממת את האוכל

ו. שאלה: אדם שהוריו מבוגרים וסיעודיים והם מביאים מבשלת יהודייה שדואגת פעם בשבוע לבשל את האוכל לכל השבוע, ומקפאים את האוכל, והמטפלת הגויה דואגת לחמם להם את האוכל כל יום. האם יש בזה בעיה של בישולי גוים?

תשובת הרב: אענה בקצרה. מרן בהלכות שבת (סימן שי"ח ס"ד) פוסק שאין דין בישול אחר בישול. והוא הדין כאן בהלכות בישולי גוים. ואדרבה החידוש כאן גדול יותר, שבהלכות שבת יש בישול אחר בישול בדבר לח, ולעומת זה

בבישולי גוים כיון שזה רק איסור דרבנן אין בישול אחר בישול אפילו בדבר לח. כך מוכח מדברי מרן שתופס גם כסברא אחת שיש בה להקל, ולפיכך היות שדעת הרמב"ם ועוד פוסקים שאין בישול אחר בישול בדבר לח, ממילא לגבי בישולי גוים אחרי שיהודי בישל את המאכל מותר לכתחילה שהגוי יחזור ויבשל אותו, ואפילו אם זה לח כמו מרק וכדומה.

שתיית קפה שהכין גוי

ז. שאלה: יש גוי שעובד אתנו בעבודה, וכשהוא מכין לעצמו קפה לפעמים הוא מכין גם לי, אני יודע שיש בזה בעיה של בישולי גוים, ורציתי לשאול איך להתנהג אתו?

תשובת הרב: האמת שאין בזה בעיה של בישולי גוים. מרן (סימן קי"ג ס"א) כותב במפורש: דבר שאינו נאכל כמות שהוא חי ועולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת או לפרפרת, יש בו בעיה של בישולי גוים. ולפי זה מים שאפשר לשתות אותם גם בלי בישול, אין בזה איסור של בישולי גוים. אמנם האר"י ז"ל החמיר על עצמו (ס' נגיד ומצוה עמ' צג, כנסת הגדולה הגהב"י ס"ק י"ז), וגם זקני הגאון איש מצליח היה נמנע מלשתות קפה שבישל גוי (ס' מגדולי ישראל ח"ד עמ' ש"י), אבל מ"מ אדם רגיל אינו חייב להחמיר בהכנת הקפה ע"י גוי, ויכול לשתות את זה (שו"ת יחווה דעת ח"ד סי' מב. וע"ע בשו"ת ויען משה חיו"ד סי' כ"ז, ובבא"ח פ' חוקת ש"ב סט"ז).

עובד גוי במסעדה

ח. שאלה: יש לי מסעדה והיו לי שני עובדים יהודים, כעת אחד עזב ולא מצאתי עדיין עובד יהודי, ולכן אני מעסיק עובד גוי, רציתי לשאול מה אני יכול לתת לו לעשות במטבח ולא תהיה בעיה הלכתית?

תשובת הרב: התשובה רחבה, אך אענה בקצרה בכמה נקודות. קודם כל, במסעדה מה שמביאים שם נחשב שעולה על שלחן מלכים, דהיינו זה דבר שדרך לכבד בו אנשים, כי

בדרך כלל במסעדות לא מביאים דברים שאין דרך לכבד בהם (וע"ע בשו"ת אור לציון ח"ה). ואם כן לכאורה יש בזה איסור בישולי גוים.

אבל הזכרנו לעיל שאפשר להקל בכל דבר שנאכל כמות שהוא חי, ולמשל גזר שאפשר לאכול אותו חי אפשר לתת לגוי לבשל אותו. וכן לבשל מטבוחה שזה רק מעגבניות וכדומה. אבל למשל תפוחי אדמה, כיון שזה לא נאכל כמות שהוא חי, אי אפשר לתת לגוי לבשל אותם (שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' קח). זה הכלל, כל דבר שנאכל כמות שהוא חי מותר, וכל שאינו נאכל כמות שהוא חי אסור.

אם הדבר ההוא הגיע כבר לשליש בישול, ולאחר מכן הגוי רק ממשיך הלאה את הבישול שלו, מרן (סי' קי"ג ס"ח) כותב שאפשר שהגוי ימשיך לבשל את זה. אותו הדבר אם הגוי או הישראל הרים את המכסה של הסיר אחרי שכבר התבשל שליש בישול, יכול הגוי להחזיר אותו בחזרה (וע"ע בשו"ת מקור נאמן ח"א סי' תקצ"ה, תקצ"ז). אבל לגבי בשר "על האש" וכדומה, בוודאי שאסור שהגוי יעשה את כל זה. כל מה שאמרנו שאסור, הוא באופן שהגוי הדליק את האש, אבל אם היהודי הדליק את האש, זה תלוי במחלוקת שאמרנו למעלה [אות ד'] שיש אוסרים ששכיר יעשה בבית ישראל כמובן, אבל לדעת מרן הרב עובדיה שהזכרנו כיון שהגוי עובד בבית ישראל, והיהודי הדליק את האש, והגוי רק מניח את הסיר, אפשר להקל.

גוי שמטגן שניצלים סיגרים ו"ובריך"

ט. שאלה: יש אולמות שעושים מחוץ לאולם "בופה" גדול, ויש שם פועלים גוים שמטגנים במקום שניצל או סיגרים או "בריך", האם זה מותר?

תשובת הרב: לגבי הגוים שמבשלים שניצל, הרי זה לא דבר שנאכל כמות שהוא חי, וסיגרים יש בתוכם תפוחי אדמה, ובריך יש בתוכו ביצה. אמנם לכאורה אפשר לגמוע ביצה כמות שהיא חיה, אבל מרן השלחן ערוך (סוף סימן קי"ג

סי"ד) כותב במפורש שביצה אע"פ שראויה לגומעה חיה אם בישלה גוי אסורה, מפני שזה נקרא דבר שנאכל ע"י הדחק כמות שהוא חי. ולכן אין לאכול מאותם גוים שמבשלים את הדברים האלה.

אבל אם היהודי הדליק את האש, כיון שזה באולם בבעלות יהודי והגוי הוא שכיר של היהודי, תלוי במחלוקת שהזכרנו למעלה, שיש מחמירים, ולדעת מרן הרב עובדיה אפשר להקל.

איסור בישולי גוים בבורקסים

י. שאלה: האם מותר לאכול בורקסים ממקום שלא מקפידים על בישולי גוים?

תשובת הרב: אני מבין שהמקום כשר בהכשר הרבנות וכל המוצרים כשרים לגמרי כמובן, רק שלא מקפידים על בישולי גוים. והתשובה, שיש הבדל בין בורקס של גבינה לבורקס של תפוחי אדמה, כי בבורקס של גבינה הרי הגבינה נאכלת כמות שהיא חיה, ומצד הבצק זה נחשב כמו לחם ולמדנו בתחילת השיעור שאם המשגיח מדליק את האש זה מועיל, ולכן אין בעיה בזה. אבל בבורקס עם תפוחי אדמה, זה תלוי איך הקמח הגיע להיות שביבי תפוחי אדמה, אם זה נעשה ע"י גוי או ע"י ישראל והגוי רק אחרי זה בישל אותו. ולא תמיד מותר, ולא נוכל להיכנס לפרטים מפני הזמן. לכן לא רצוי לאכול בורקס תפוחי אדמה במקום שלא מקפידים על בישולי גוים.

פיצוחים קלויים ע"י גוים

יא. שאלה: בני חזר מחו"ל, והביא עימו שתי אריזות של פסטוקים וקשיו שקנה שם במחיר זול מאד. אמרתי לו שזה קלוי ע"י גוים, ויש בזה בעיה של בישולי גוים. האם מותר לאכול את זה בדיעבד?

תשובת הרב: מותר לאכול את זה לא רק בדיעבד, אלא גם לכתחילה, ואסביר. כאשר אדם קונה פסטוקים וקשיו וכדומה שמפזרים עליהם אך ורק מלח בלבד, אין לחשוש

הכלים, ואמנם בדיעבד יש שהקילו בזה, אבל כאן שמדובר לכתחילה צריך להכשיר את הכלים האלה.
אם הכלים אינם בני יומם, האחרונים נחלקו בזה, הרב כפ החיים (סי' קי"ג אות ז) כותב שגם כלי שאינו בן יומו צריך הכשר, וכך דעת הפרי מגדים (סי' צג סק"ג ד"ה והנה). ולעומת זה, הרב ערך השלחן (שם ס"ק כ"ב) כותב שדעת רוב האחרונים שאם הכלי אינו בן יומו אפשר להקל בזה. ואם קשה ומסובך להכשיר את כל הכלים האלה, יכולים להקל בכלים שאינם בני יומם, וכדעת הרב ערך השלחן, וגם אפשר לצרף במקרה שלנו את המקילים בגוי שבישל בבית ישראל. (וע"ע בשו"ת תפלה למשה ח"ג סי' טו ובשו"ת יבי"א ח"א חיו"ד סי' ו' אות יט וח"ח חיו"ד סי' ד' אות ב ובשו"ת חקרי הלכה חיו"ד ס"ס כב). ברוך ה' לעולם, אמן ואמן.

מצד התנורים שם, כי הם תעשייתיים ובתנור כזה לא שמים טוסט חלבי או דברים אחרים, ולכן חכמים גזרו רק מצד בישולי גוים ולא מצד שנאפה בתנור עצמו דבר אסור, מפני שבדרך כלל אין חשש לזה. וגם אם היה שם דבר איסור ח"ו, הרי סתם כלים אינם בני יומם, ולכן אין לחשוש מצד זה. אבל מצד איסור בישולי גוים, הרמ"א (סימן קי"ג ס"ב) כותב שמותר לאכול אפונים קלויים של גוים (- חומוס), וכן הקטניות שקורין ערבשי"ן קלויים, כיון שאינם עולים על שלחן מלכים. ואף פעם לא ראינו בחתונה וכדומה שמביאים פיצוחים בארוחה, לכן אין בעיה בדבר הזה (וע"ע בשו"ת דברי דוד טהרני ח"א חיו"ד סי' ז'). ויש שהחמירו באכילת אפונים (חומוס) שנתבשלו ע"י גויים. וגם זקני הגאון איש מצליח החמיר על עצמו (ס' מגדולי ישראל ח"ג עמ' ל"ז וח"ד עמ' שי"א). אבל מדינא מותר.

הכשר הכלים שבישלו בהם בישולי גוים

יב. שאלה: התגוררה בביתנו גויה שהיא בתהליך גיור, במשך כל התקופה היא היתה מבשלת אצלנו, ולא חשבנו שיש בזה בעיה כל שהיא, עד שהיא למדה באולפנה שיש איסור בישולי גוים. רציתי לשאול מה אנחנו עושים כל הכלים?

תשובת הרב: קודם כל, אם הגויה מלמדת אותם הלכות בישולי גוים, זה אומר עד כמה אנחנו מחוייבים ללכת לשיעורי תורה, בשביל לדעת את ההלכות האלה, ולא שהגוים ילמדו אותנו הלכות "בישולי גוים". ולמעשה, מרן השלחן ערוך (סימן קי"ג סט"ז) כותב: כלים שבישל בהם הגוי לפנינו דברים שיש בהם איסור בישולי גוים, צריכים הכשר. זאת אומרת אפילו שהכל נעשה בפני הישראל, צריך הכשר לכלים. ומרן ממשיך: ואם זה כלי חרס, אף שבדרך כלל לא שייך בהם הכשר, מגעיל אותו שלש פעמים ודיו, מפני שאין לאיסור בישולי גוים עיקר מן התורה. עד כאן. לכן ההלכה למעשה, לכתחילה צריך לעשות הכשר לכל

השיעור נמסר ביום ראשון ט"ו אלול תשפ"ב

לקבלת העלון במייל, וליצירת קשר -

A025606532@gmail.com

עורך העלון: הרב שלמה נחום

ביקורת: הרה"ג רבי יצחק מאזוז

ניתן להאזין לשיעור זה ולשאר שיעורי מורנו הרב שליט"א

בקו "קול התורה" 03-50505550